

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

ПРОИЗВОДНИ
СИСТЕМИ

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

Од чега се полази?

$P_1;$	$Q_{pl1};$	$n_1;$	$q_1;$
$P_2;$	$Q_{pl2};$	$n_2;$	$q_2;$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
$P_j;$	$Q_{plj};$	$n_j;$	$q_j;$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
$P_p;$	$Q_{plp};$	$n_p;$	$q_p;$

Колики су потребни
основни ресурси,
опрема и људи?
У колико смена треба
радити?

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

БРОЈ МАШИНА
ИСТЕ ВРСТЕ
(БРОЈ РАДНИКА
ИСТЕ СТРУКЕ)

=

УКУПНО ПОТРЕБНО ВРЕМЕ
(ПОТРЕБАН КАПАЦИТЕТ)

РАСПОЛОЖИВО ВРЕМЕ
(РАСПОЛОЖИВИ КАПАЦИТЕТ)

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

$$tk_{ij} \quad \left[\frac{\text{vrem.jed.}}{\text{jed. pr.}} \right]$$

- коадно време, односно време по јединици j -тог предмета рада за i -ту врсту обраде, за i -ту врсту машина, (потребно време рада једног средства i -те врсте за израду једног комада j -тог предмета рада);

$$tk_{ij} * q_j \quad \left[\frac{\text{vrem.jed.}}{\text{seriji}} \right]$$

- потребно време рада једног средства i -те врсте за израду једне целе серије j -тог предмета рада без припремно-завршног времена;

$$T_{pz_j} \quad [\text{vrem. jed.}]$$

- укупно припремно-завршно време једне серије j – тог предмета рада;

$$T_{pz_j} + tk_{ij} * q_j$$

- потребно време рада једног средства i -те врсте за израду једне целе серије j -тог предмета рада са припремно-завршним временом;

$$n_j * (T_{pz_j} + tk_{ij} * q_j)$$

- потребно време рада једног средства i -те врсте за израду укупне планиране количине j -тог предмета рада;

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

Kp_i $\left[\frac{\text{vrem. jed.}}{\text{god}} \right]$ – потребни капацитет за и-ту врсту обраде;

$$M_i: Kp_i = n_1 * (T_{pz_1} + tk_{i1} * q_1) + n_2 * (T_{pz_2} + tk_{i2} * q_2) + \\ + \dots + n_j * (T_{pz_j} + tk_{ij} * q_j) + \dots + n_p * (T_{pz_p} + tk_{ip} * q_p)$$

$$Kp_i = \sum_{j=1}^p n_j (T_{pz_j} + tk_{ij} \bullet q_j) \pm INRst_i \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

INRsti - стандардно извршење норми рада, пребачај или подбачај за и-ту врсту обраде.

КАКО СЕ УЗИМА У ОБЗИР $INR_{st,i}$?

Нека је за израду планиране количине $Q = 340 \left[\frac{\text{kom}}{\text{god}} \right]$ потребно $K_p = 8\,500 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$

Могућа су три случаја, три ситуације:

1. Произведена је планирана количина $\Rightarrow$ **ИСПУЊЕЊЕ НОРМЕ**

$$t = \frac{K_p}{Q} = \frac{8500}{340} = 25 \left[\frac{\text{čas}}{\text{kom}} \right] \Rightarrow INR_{st} = 0$$

2. Произведено је $Q' = 425 \left[\frac{\text{kom}}{\text{god}} \right]$ $\Rightarrow$ **ПРЕБАЧАЈ НОРМЕ**

$$t' = \frac{K_p}{Q'} = \frac{8500}{425} = 20 \left[\frac{\text{čas}}{\text{kom}} \right] \Rightarrow \frac{t - t'}{t} \cdot 100 = \frac{25 - 20}{25} \cdot 100 = 20\% \Rightarrow$$

$$INR_{st} = 0,2 \quad K_p = 0,2 \cdot 8\,500 = 1700 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right] \Rightarrow K_p' = K_p - INR_{st} = 8500 - 1700 = 6800 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

или $INR_{st} = \frac{t'}{t} = \frac{20}{25} = 0,8 \Rightarrow K_p' = K_p \cdot INR_{st} = 0,8 \cdot 8500 = 6800 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$

$$\frac{Q' - Q}{Q} \cdot 100 = \frac{425 - 340}{340} \cdot 100 = 25[\%]$$

КАКО СЕ УЗИМА У ОБЗИР INR_{st} ?

$$Q = 340 \left[\frac{\text{kom}}{\text{god}} \right] \quad K_p = 8\,500 \left[\frac{\text{kom}}{\text{god}} \right]$$

3. Произведено је $Q'' = 260 \left[\frac{\text{kom}}{\text{god}} \right] \Rightarrow$ **ПОДБАЧАЈ НОРМЕ**

$$t'' = \frac{K_p}{Q''} = \frac{8500}{260} = 32,69 \left[\frac{\text{čas}}{\text{kom}} \right] \Rightarrow \frac{t'' - t}{t} \cdot 100 = \frac{32,69 - 25}{25} \cdot 100 = 30,76[\%]$$

$$INR_{st} = 0,3076 K_p = 0,3076 \cdot 8\,500 = 2614,6 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

$$\Rightarrow K_p' = K_p + INR_{st} = 8500 + 2614,6 = 11114,6 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

или $INR_{st} = \frac{t''}{t} = \frac{32,69}{25} = 1,3076 [1] \Rightarrow K_p'' = K_p \cdot INR_{st} = 1,3076 K_p = 11114,6 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$

$$\frac{Q - Q''}{Q} \cdot 100 = \frac{340 - 260}{340} \cdot 100 = 23,53[\%]$$

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД, ИЗВРШИЛАЦА И РАДНИХ МЕСТА

Krm_i $\left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$ — расположиви капацитет за и-ту врсту машина;

Krr_i $\left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$ — расположиви капацитет за и-ту струку радника;

dg $\left[\frac{\text{dan}}{\text{god}} \right]$ — број радних дана у години;

bs $\left[\frac{\text{sm}}{\text{dan}} \right]$ — број радних смена у дану;

$\check{c}s$ $\left[\frac{\text{čas}}{\text{sm}} \right]$ — број часова у смени;

Gst $\left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$ — стандардни губици у времену

$$Krm_i = dg \cdot bs \cdot \check{c}s - Gst_i \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

$$BM_i = \frac{Kp_i}{Krm_i} [1]$$

$$Krr_i = dg \cdot 1 \cdot \check{c}s - Gst_i \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

$$BR_i = \frac{Kp_i}{Krr_i} [1]$$

ОДРЕЂИВАЊЕ ПОТРЕБНОГ БРОЈА РАДНИХ МЕСТА ПО ВРСТАМА

При разматрању овог задатка треба имати у виду следеће:

**Потребан број машина и радника одређује се на основу
потребног (K_p) и расположивог капацитета (K_r)**

Које врсте радних места постоје?

Ако је $K_{pm} = K_p$ $\Rightarrow$ 1 RM: један радник и једна машина

Ако је $K_{pm} > K_p$ $\Rightarrow$ 1 RM: један радник и више машина

Ако је $K_{pm} < K_p$ $\Rightarrow$ 1 RM: више радника и једна машина

Primer

Vrsta obrade	Vrsta mašine	Struka radnika	INRst _i [%]	tk _{ij} [min/kom]					
				Mašine			Radnici		
				P ₁	P ₂	P ₃	P ₁	P ₂	P ₃
01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
O ₁	M ₁	S ₁	Podb. 15 %	15	20	10	32	40	25
O ₂	M ₂	S ₂	Isp. norme	10	12	18	10	12	18
O ₃	M ₃	S ₃	Preb. 25 %	25	20	30	5	4	6
O ₄	M ₄	S ₄	Isp. norme	10	5	15	10	5	15
Tpz _i [čas/ser]				8	12	10	8	12	10
Qpl _i [kom/god]				20000	15000	10000	20000	15000	10000
n _j [ser/god]				4	5	10	4	5	10
q _j [kom/ser]				5000	3000	1000	5000	3000	1000

$$Kpm_1 = [4 * (8 + 5000 * 15 / 60) + 5 * (12 + 3000 * 20 / 60) + 10 * (10 + 1000 * 10 / 60)] * 1,15 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

$$Kpr_1 = [4 * (8 + 5000 * 32 / 60) + 5 * (12 + 3000 * 40 / 60) + 10 * (10 + 1000 * 25 / 60)] * 1,15 \left[\frac{\text{čas}}{\text{god}} \right]$$

ОДРЕЂИВАЊЕ РАСПОРЕДА РАДНИХ МЕСТА

ПРОИЗВОДНИ
СИСТЕМИ

РАСПОРЕД РАДНИХ МЕСТА

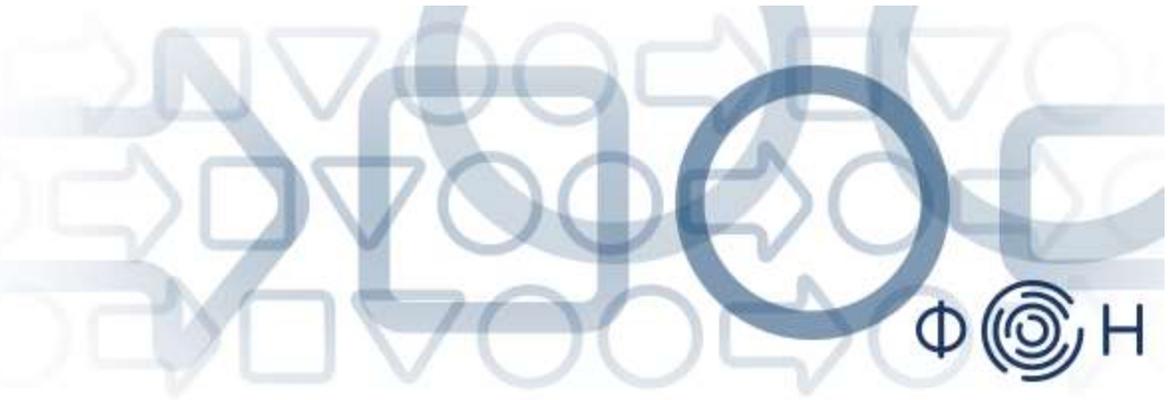
Разлика између распореда радних места и коначног размештаја опреме:

- Код одређивања распореда сва радна места се посматрају као да су иста, и утврђује се њихов међусобни положај;
- Код одређивања размештаја узимају се у обзир димензије и простора и опреме, и одређује се положај опреме у простору;
- Распоред радних места претходи коначном размештају опреме.

ВРСТЕ РАСПОРЕДА РАДНИХ МЕСТА

- Са становишта облика простора у коме су радна места распоређена и међусобног односа суседних машина и радних места:
  - **Групни**
  - **Линијски**
  - **Комбиновани**

- Са становишта променљивости положаја машина:
  - **Статичан**
  - **Флексибилан**

ОДРЕЂИВАЊЕ ОДГОВАРАЈУЋЕГ ГРУПНОГ РАСПОРЕДА РАДНИХ МЕСТА

ГРУПНИ РАСПОРЕД РАДНИХ МЕСТА

ФУНКЦИЈА ЦИЉА
(КРИТЕРИЈУМ
ОПТИМАЛНОСТИ)

=>

- Најкраћи пут предмета рада
- Минимум укрштања путања предмета рада
- Минимум повратних путања предмета рада

МЕТОДА КАРИКА

1. Саставити табелу карика

PR ₁		PR ₂		PR ₃	
PO	Карика	RO	Карика	RO	Карика
RM ₁	RM ₁ – RM ₃	RM ₂	RM ₂ – RM ₄	RM ₁	RM ₁ – RM ₂
RM ₃		RM ₄		RM ₂	
RM ₅	RM ₃ – RM ₅	RM ₆	RM ₄ – RM ₆	RM ₄	RM ₄ – RM ₆
				RM ₆	

МЕТОДА КАРИКА

PR ₁		PR ₂		PR ₃	
PO	Карика	PO	Карика	PO	Карика
RM ₁	RM ₁ – RM ₃	RM ₂	RM ₂ – RM ₄	RM ₁	RM ₁ – RM ₂
RM ₃		RM ₄		RM ₂	
RM ₅	RM ₃ – RM ₅	RM ₆	RM ₄ – RM ₆	RM ₄	RM ₂ – RM ₄
				RM ₆	RM ₄ – RM ₆

2. Саставити збирну табелу карика

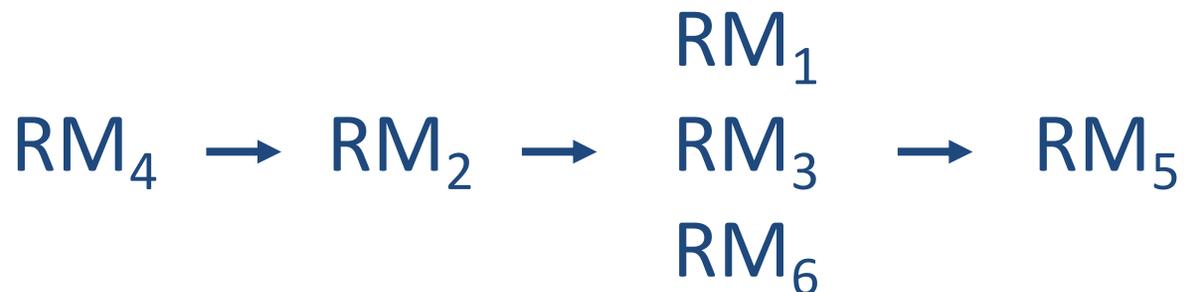
	RM ₆	RM ₅	RM ₄	RM ₃	RM ₂	RM ₁
RM ₁						
RM ₂						
RM ₃						
RM ₄						
RM ₅						
RM ₆						

МЕТОДА КАРИКА

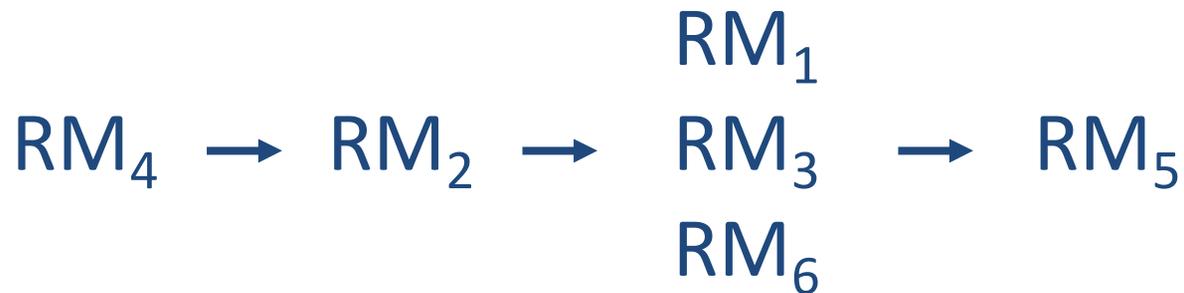
	RM ₆	RM ₅	RM ₄	RM ₃	RM ₂	RM ₁
RM ₁	-	-	-	1	1	2
RM ₂	-	-	2	-	3	
RM ₃	-	1	-	2		
RM ₄	2	-	4			
RM ₅	-	1				
RM ₆	2					

3. Утврдити редослед распоређивања

Радно место				
Број карика				

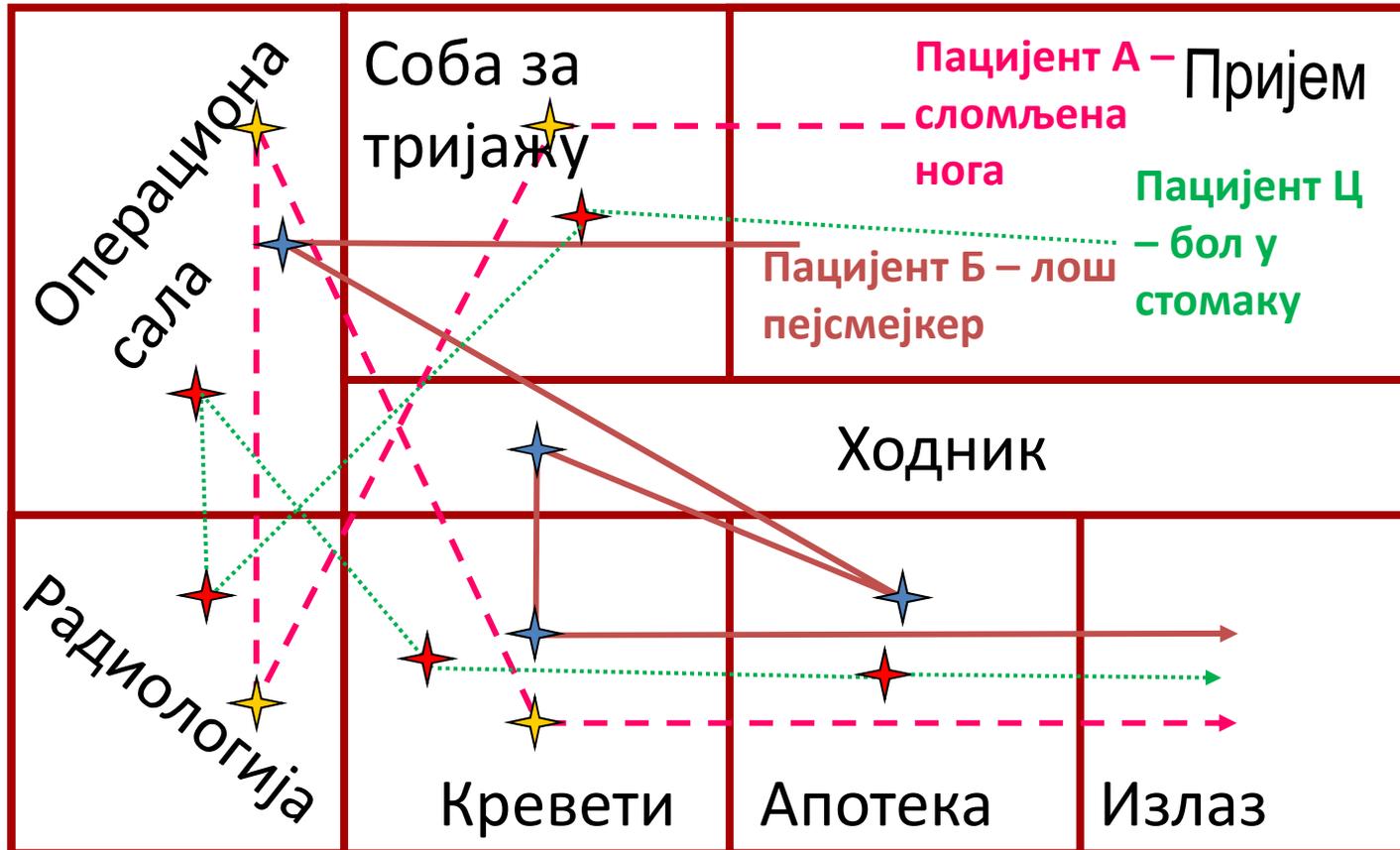
МЕТОДА КАРИКА

4. Распоредити радна места

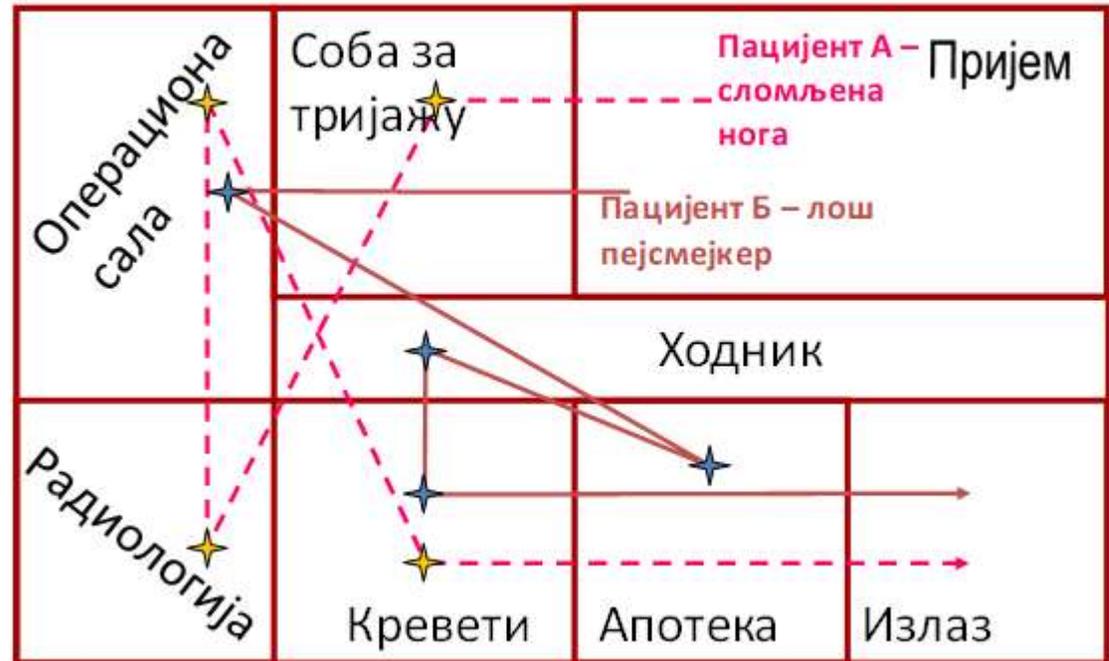
- Прво распоредити оно радно место које има највећи број карика од свих посматраних и то радно место искључити из даљег посматрања;
- Поступак понављати док се не распореде сва предвиђена радна места;
- Ако више радних места има исти број карика, предност има оно радно место које има највише веза са већ распоређеним радним местима.

ПРИМЕР – УРГЕНТНИ ЦЕНТАР

ПРИМЕР – УРГЕНТНИ ЦЕНТАР

Пријем – O_1
 Соба за тријажу – O_2
 Операциона сала – O_3
 Радиологија – O_4
 Кревети – O_5
 Апотека – O_6
 Излаз – O_7

Пацијент **А**: $O_1 - O_2 - O_4 - O_3 - O_5 - O_7$

Пацијент **Б**: $O_1 - O_3 - O_6 - O_5 - O_7$

